

Saulius Stumbra

LIAUDIŠKASIS PAMALDUMAS KAIP TAUTINIO-RELIGINIO TAPATUMO DĖMUO RELIGINGUMO UGDYMO PROCESĖ

Anotacija. Straipsnyje pristatomas *liaudiškasis pamaldumas* kaip unikalus kultūrinis-religinis, edukologinis fenomenas, kaip asmens tautinio-religinio tapatumo raiškos dėmuo. Siekiama atskleisti, kad katalikų liaudiškojo pamaldumo praktikos yra realus katalikiškojo religingumo ugdymo ankstyvojoje jaunystėje efektyvumo veiksnys. Tai pasiekama integruojant tikybos ir muzikos mokomųjų dalykų pamokas gimnazijoje modulį „Katalikų liaudiškasis pamaldumas“.

Esminiai žodžiai: tautinis-religinis tapatumas, liaudiškasis pamaldumas, katalikų liaudiškojo pamaldumo praktikos, religingumo ugdymas.

Įvadas

Šių dienų globalizacijos procesai griauja su tautine-religine tapatybe susijusias politines ideologijas, ekonomines sistemas, sociokultūrinės aplinkas, devalvuoja religijos vaidmenį visuomenės gyvenime. Vyksta socialinių santykių, kuriuose ilgus žmonijos amžius religija užėmė vieną svarbiausių vietų, transformacija. Tai apsunkina ir daro problemišką jos vaidmenį visuomenėje.

Neatsižvelgiant į tai, šiandien religija išlieka svarbi žmogaus bei visuomenės gyvenimo dalimi, veiksmi tiek tradicinės, tiek modernizuotos visuomenės socialinėje-politinėje, kultūrinėje sferose.

Asmens, visuomenės religingumas – edukologinė problema. Religinio ugdymo svarbą grindžia Lietuvos edukologijos mokslo žymieji atstovai: S. Šalcauskis, pristatydamas pilnutinio ugdymo sistemą, A. Maceina – tautinį auklėjimą, L. Jovaiša – integralaus ugdymo sistemą ir kiti šiandienos edukologijos mokslininkai (V. Aramavičiūtė, E. Martišauskienė, O. Tijiūnėlienė ir kt.).

Mūsų tautos katalikiškosios religinės raidos kelyje reikšmingą vietą užima liaudiškasis pamaldumas. Liaudiškuoju pamaldumu reiškiasi tautinis-religinis tapatumas. „Sąvoka „liaudiškasis pamaldumas“ nusakomos įvairios privataus ar bendruomeninio pobūdžio kultinės apraiškos, kurios, atsižvelgiant į krikščioniškojo tikėjimo kontekstą, reiškiasi visų pirma ne šventosios liturgijos formomis, bet ypatingais aspektais, pasiskolintais iš kokios nors tautos, etninės grupės ar jų kultūros“ [15, p. 17]. Tai svarbus lietuvių

tautos kultūrinis, etnologinis, etnomuzikologinis, taip pat ir edukologinis paveldas. Pasitelkus šias liaudiškojo pamaldumo praktikas žmogus supažindinamas su religinio tikėjimo tiesomis, įvedamas į religijos praktiką; tokiu būdu ugdomas tautiškai-religiškai tapatus asmuo.

Tenka pripažinti, kad edukologinių tyrimų apie liaudiškojo pamaldumo fenomeną nėra.

Svarbūs nūdienos kontekste turėtų būti tautinio-religinio tapatumo tyrimai, kurie kaip religingumo rodikliai kartu yra ir religinio ugdymo probleminis dėmuo. Reikalingi atsakymai: koku teoriniu pagrindu remtis, siekiant empiriškai tirti tautinį-religinį tapatumą religingumo ugdymo procese, kaip taikant katalikų liaudiškojo pamaldumo praktikas pasireiškia tautinis-religinis tapatumas bei kokią įtaką katalikų liaudiškojo pamaldumo praktikų muzikinė raiška turi tautiniam-religiniam tapatumui. Ypač svarbi religingumo ugdymo problema ankstyvojoje jaunystėje.

Tyrimo objektas – *liaudiškasis pamaldumas* kaip tautinio-religinio tapatumo dėmuo gimnazijos mokinių katalikiškojo religingumo ugdymo procese.

Tikslas – aptarti kai kuriuos teorinius tautinio-religinio tapatumo raiškos aspektus, ugdant gimnazijos mokinių katalikiškąjį religingumą.

Tyrimo metodai: analizė, sintezė, abstrahavimas, apibendrinimas.

Tautinis-religinis tapatumas *liaudiškojo pamaldumo* kontekste

Asmens tapatumas tyrinėjamas įvairių mokslų aspektais: antropologiniu, filosofiniu, teologiniu, sociologiniu, psichologiniu ir kt. (G. W. Allport, 1996; R. Grigas, 2001; A. Paškus, 1990; E. Erikson, 1996; S. Freud, 1999; A. Giddens, 2000; H. Lombaerts, 2003; J. Balčius, 2005; B. Kuzmickas, 2009; K. Trimakas, 2002 ir kt.).

„Naujajame teologijos žodyne“ (2003) tapatumas (lot. *identitas*) yra apibrėžiamas kaip sąvoka, reiškianti dviejų skirtingai duotų būtybių visišką tolygumą ir yra reikšmingas asmens sampratai: „Aš tapatus sau tik išeidamas į kitą ir būdamas kartu su kitu.“ Tapatumo problema aktuali etikai, psichologijai (ypač raidos) socialiniams mokslams ir praktinei teologijai. Tapatybė – žmogus priimtas Dievo ir pas

Dievą, tuo grindžia savo priėmimą ir kartu juo remiasi, vis iš naujo atrodams save meilės Dievui bei žmoguje vienybėje [12, p. 407].

Anot G. Rossisterio (2005), tapatumo reikšmė suvokiama stengiantis atsakyti į klausimus: „Kas aš esu?“ Individai suprantami kaip turintys tapatybę, susidedančią iš daugybės komponentų. Religinis tapatumas, nurodo autorius, suprantamas kaip religijos įsiliejimas į savęs kaip dvasingo žmogaus suvokimą; kaip subjekto sąsajos su organizuotu tikėjimu; kaip religijos įsiliejimas į jo gyvenimą [16, p. 130].

Ž. Advilionienė (2005), tirdama religinį tapatumą sociologiniu aspektu, remiasi bendrąja identiteto koncepcija, pabrėžiančia emocinį subjekto tapatinimąsi su konkrečiu objektu. Anot jos, sociologiškai žvelgiant religinis tapatumas suvokiamas kaip emocinis-psichologinis, sociokultūrinis subjekto tapatinimasis su religija, religijos grupe, pripažįstant jos mokymą, laikantis keliamų reikalavimų bei ją praktikuojant (dalyvavimas religinėse apeigose, maldos, kitų religinės praktikos elementų reguliarumas). Yra skiriamas formalusis ir realusis tapatumo lygmenys [1, p. 12].

Taigi tapatumas – asmens vidinė vienovė, individualumas. Remdamiesi anksčiau pateiktomis tapatumo sampratomis, tautinį-religinį tapatumą apibrėžiame kaip emocinį-psichologinį ir sociokultūrinį subjekto tapatinimąsi su religija. Tautinis-religinis tapatumas – tai asmens religingumo rodiklis pažintiniame, emociniame ir elgesio lygmenyse.

A. Maceina (1990) tautinį ugdymą glaudžiai sieja su religiniu tautiškumu. Anot autoriaus, religija žmogaus atžvilgiu yra atremta į du polius: žmogiškumą ir asmeniškumą. Tuo remiantis, religija kiekvienoje tautoje įgyja konkrečiai tautai būdingų bruožų. Religija „kiekvienoje tautoje įgyja kitokios spalvos, kitokios šviesos, žodžiu, kiekviena tauta religijoje reiškiasi savotiškai“ [8, p. 211]. Savaiame aišku, kad tuo turi būti grindžiamas lietuvių tautos ir Romos Katalikų Bažnyčios santykio kontekstas.

Religijos centras yra Dievas, o subjektas – žmogus. Gimsta apibrėžimas: „Religinis tautiškumas todėl yra ne kas kita, kaip iš tautinės individualybės kilęs Dievo pergyvenimo ir garbinimo būdas“ [8, p. 213].

Tautiškumo rezultata A. Maceina mato religiniame auklėjime. „Religinėse tautos gėrybėse (kaip ir kalboje ar mene) glūdi realizuotas religinis tautiškumas, kuris, pasisavintas kaip lytis, ir apsprendžia prigimtą žmogaus linkimą Dievop“ [8, p. 216]. Pagrindiniu uždaviniu filosofas kelia: tautinių religinių gėrybių perdavimą ateinančioms kartoms bei jų palaikymą tautoje. Tautiškumas pasiekia savo kulminaciją būtent religijoje.

Tautiškumo, taip pat tautinio-religinio tapatumo atspindys yra katalikų liaudiškasis pamaldumas, kuriuo pasireiškia lietuvių tautos katalikiškoji tradicija.

Šiuo aspektu ypač svarbi yra popiežiaus Benedikto XVI mintis: „Liaudies pamaldumas yra didis Bažnyčios lobis, padedantis žmonėms pačiu nuoširdžiausiu būdu išreikšti savo tikėjimą. Senieji gestai ir ženklai, perduodami iš kartos į kartą, išmokstami iš tėvų ir senelių, yra turtas, kurį būtina saugoti <...>. Tai kartu labai svarbi priemonė solidarumui ir artimo meilės skatinimui, šeimų vienybės ir bendruomenių narių draugystės stiprinimui“ [20].

Liaudiškojo pamaldumo integravimo į katalikiškojo religingumo ugdymo procesą teorinės prielaidos

Katalikiškoji žmogaus samprata grindžia teiginį, kad ugdymo tikslas – pilnutinis ir visapusiškas žmogus, kuriame neatsiejama yra ir teologinė dimensija, atitinkanti žmogaus prigimties, esmės supratimą ir jo pagrindą – Dievą. Katalikiškasis ugdymas sieja transcendentinį žmogaus pažinimą su Šventojo Rašto mokymu, Bažnyčios Magisteriumu. Priimdami žmogų, kaip Dievo kūrinį, turime omenyje ir antgamtinę jo paskirtį – visas žmogus, su jo dvasia ir materija, sudaro Kristaus mokymo šerdį. Iš žmogaus dialogo su Kristumi gimsta pilnutinė asmenybė, kurią ugdyti yra pašaukta ir mokykla.

Neotomizmas, kaip klasikinė ugdymo sistema ir oficiali Katalikų Bažnyčios filosofija, ugdymo teorijoje ir praktikoje sieja proto ir tikėjimo tiesas. Ugdymas laikomas visaverčiu tik tada, kai ugdytiniai įgyja gilių mokslinių žinių, apibūdinančių materialųjį pasaulį, įsisavina kultūros vertybes, o dėl religinio ugdymo tobulėja jų dvasinis pasaulis.

Vatikano dvasininkų kongregacijos dokumentas „Bendrasis katechezės vadovas“ nurodo, jog kiekvienas mokinys „turi teisę teisingai ir tvirtai pažinti savo religiją. Ši teisė pažinti Kristų ir Jo išganingą žinią negali būti atmesta“ [3, p. 78].

Dokumente aiškinama, kad religinio ugdymo tikslas mokykloje yra: „įsiskverbti į kultūros sritį ir bendradarbiauti su kitais mokomaisiais dalykais.“ Tarp kitų mokslo disciplinų ir pateikiamų žinių bei vertybių integruotas religijos mokymas sėja veržlią Evangelijos sėklą ir stengiasi „realiai atsižvelgti į mokyklos atmosferą bei visus mokymo ir auklėjimo elementus, kad jų pažinimą nukreiptų Evangelijos linkme ir tikėjimo žinia pasiektų mokinių mąstyseną jų ugdymo sferoje“ [3, p. 77].

Taigi religinis ugdymas mokykloje yra aiškina- mas kaip evangelizacijos dalis. Anot popiežiaus Pau-

lius VI, evangelizacija reiškia „nešti Gerąją Naujieną į visus žmonijos sluoksnius ir per jos poveikį pakeisti ją iš vidaus ir atnaujinti“ [13, p. 18]. Evangelizacijos turinys jungia tarpusavyje susijusius elementus: asmeninis religinis atsidasvimas ir krikščioniškojo gyvenimo liudijimas; Dievo žodžio skelbimas ir malda, kurie pažadina atsaką atsivertimu; dalyvavimas sakramentiniame šventime; gailėstingumo ir teismo darbai.

Evangelizacija visada prasideda nuo asmens, pereina prie santykių tarp pačių žmonių ir santykio su Dievu [13, p. 19]. Asmens evangelizacija iš esmės yra susijusi su inkultūrizacija ir jos vyksmas kreipiamas atsižvelgiant į: netikinčiuosius; indiferentiškus religijai; įsiliejančius į Bažnyčią ar jau pakrikštytus, bet dar nekatechizuotus, ir tuos, kurie yra atsidadę krikščionys [13, p. 36].

„Bendrasis katechezės vadovas“ evangelizaciją sieja su įkultūrinimu, kuris aiškinamas kaip „asmenų ir tautų erdvės persmelkimas Evangelija, kuri juos giliai paliečia, siekdama pačių jų kultūros šerdį ir šaknis“ [3, p. 122]. Tai sudėtingas ir visaapimantis vyksmas.

Liaudiškasis pamaldumas – kaip evangelizacijos išdava, rezultatas, pasekmė ir procesas. Tai asmeninis ar bendruomeninis Dievo garbinimas, kuris gyvuoja šalia bažnytinių apeigų, reiškiasi konkrečiai tautai būdingomis priemonėmis. Tai „įkultūrinta“ religija.

Ekspirimentinės programos „Katalikų liaudiškasis pamaldumas“ charakteristika

Siekdami patvirtinti hipotezę, kad gimnazijos mokinių katalikiškasis religingumo ugdymas tampa efektyvesnis į tikybos ir muzikos dalykų pamokas integravus modulį „Katalikų liaudiškasis pamaldumas“ bei suaktyvinus jų muzikinę raišką (giedojimą), organizavome pedagoginį eksperimentą. Tam tikslui buvo parengta ir taikyta eksperimentinė programa.

Programos tikslas – atskleisti mokiniams katalikų liaudiškojo pamaldumo bei jo praktikų sampratą bei esmę; padėti jiems ugdytis katalikų liaudiškuoju pamaldumu grįstas vidines vertybines nuostatas, emocinį kryptingumą, jų pagrindu skatinti dalyvauti katalikiškojo gyvenimo apraiškose.

Uždaviniai:

- Supažindinti mokinius su katalikų liaudiškojo pamaldumo raiškos formomis (konkrečiomis liaudiškojo pamaldumo praktikomis), atskleisti jų paskirtį, atlikimo būdus (giesmes, apeigas), turinį ir jame puoselėjamas religines-dvasines nuostatas bei moralines vertybes;
- Išryškinti muzikinės raiškos poveikio galimybes mokinių religiniam-dvasiniam tobulėjimui; skatinti jų poreikius saviaktualizacijai, patiriamų išgyvenimų transcendentinį kryptingumą;

- Stiprinti mokinių siekį giliau pažinti save, kviečiant juos apmąstyti savo tikėjimą, reflektuoti į giluminius tikėjimo ir gyvenimo klausimus (Gyvenimas–tikėjimas–gyvenimas (T. Groom); Katalikų liaudiškojo pamaldumo objektas – Jėzus Kristus – kaip ugdomoji tikrovė. Jo kančia ir Priskėlimas; pamaldumas Švč. Mergelei Marijai ir Šventiesiems, užtarimo maldos mirusiesiems, religinės moralės normos [15, p. 18–23]. Tuo remiantis sudarytas mokymo(si) turinys, formuojamas pamokų temos.

Lentelė

Programos „Katalikų liaudiškasis pamaldumas“ turinys

Integruotos temos ir potemės:	Mokomasis turinys
Religijos, kultūros ir muzikos dialogas. Liaudiškojo pamaldumo samprata. Muzika ir religija. Katalikų liaudiškojo pamaldumo muzikinė raiška	Katechetinės giesmės: „Žekelio giesmė“, „Marių vidurėly“ ir kt. Temos turinį atskleidžiančios giesmės, liaudies dainos
Adventas. Šv. Kalėdų laikas. Švč. Mergelė Marija – Išganymo istorijos dalyvė. Muzika, šlovinanti Švč. Mergelę Mariją	„Švč. Mergelės Marijos valandos“. Apeigos. Giesmės. Liaudies dainos
Gavėnia. Šv. Velykos. Dramatizuotas Kristaus kančios apmąstymas	„Graudūs verksmai“. Gavėnios laiko giesmės („Ak! Mans Jėzau“, „Jėzau! Saldus atminime“)
Kristaus gyvenimo ir kančios pažinimas, apmąstymas ir išgyvenimas. Per kančią į prisikėlimą	Žemaičių Kalvarijos kalnai. Baigiamosios giesmės: „Kara-liene, Maloninga“, „Dangaus karaliaus Motina“, „Šventčiausias Jėzau“
Lietuva – Marijos žemė	Švč. Mergelės Marijos litanija, gegužinės giesmės, maldos, apeigos
Šventumas. Šventieji globėjai. Idealizmo, herojiškumo atpažinimas šventųjų kultūroje.	Giesmės šventųjų garbei („Marija Magdalena“, „O, Angele, man skirtas“). Visų šventųjų litanija
Mirtis pabaiga? Ne. Gyvenimas – Mirtis – Amžinybė. Mirties slėpinys. Anapustinio gyvenimo kontempliavimas	„O siela nemari“, „Pribūk man Jėzau ant padėjimo“, „Sveika žvaigžde ankstyboji“
Religija, religingumas ir aš	Ryškesniausios giesmės, apeigos. Muzikos šedevrai

Ekspirimentu buvo siekiama bendrųjų pedagoginių ir katechetinių metodų dermės. Taikyti: aiškinimo, probleminio dėstymo, demonstravimo, dialogo, keriginis, egzistencinis, hermeneutiškasis

metodai; refleksija; vidinis dialogas; tylą; metaforos; emocinis nuteikimas ir kt.

Mokinių veiklos sritys: verbalinė, vaizdinė, garsinė, vidinė-dvasinė raiška. Atliekama maldų, giesmių tekstų turinio analizė; vaizdo ir garso įrašų stebėjimas ir analizė; giedojimas / dainavimas; muzikos klausymasis; liturginių gestų kalba; teologinė-muzikinė refleksija; interpretavimas (raštu, žodžiu) ir kt.

Taikomi šie ugdymo principai: atsižvelgimo į mokinių religinę patirtį; integracijos; teologinio-evangelizacinio išvalgumo; muzikos poveikio galimybių panaudojimo; laisvo pasirinkimo, savarankiškumo; pateikiamų tikėjimo dalykų šiuolaikiškumo ir aktualumo ir kt.

Eksperimentinė programa vykdyta Klaipėdos Žemynos gimnazijos III klasių eksperimentinėje grupėje per tikybos ir muzikos pamokas 2010–2011 mokslo metais.

Tiriamųjų tautinio-religinio tapatumo raiškos pokyčiams įvertinti buvo taikyti konkretūs edukologinio tyrimo metodai: pedagoginis stebėjimas, mokinių anketinė apklausa bei jų rašinys „Katalikų liaudiškasis pamaldumas – mano tautinio-religinio tapatumo dalis“.

Išvados

1. Šiandien religija išlieka svarbi žmogaus bei visuomenės gyvenimo dalis, veiksni tiek tradicinės tiek modernizuotos visuomenės socialinėje-politinėje, kultūrinėje sferose.

2. *Liaudiškasis pamaldumas* – unikalus kultūrinis-religinis, edukologinis fenomenas, asmens tautinio-religinio tapatumo raiškos dėmuo.

3. Tautinį-religinį tapatumą apibrėžiamo kaip emocinį-psichologinį sociokultūrinį subjekto tapatinimąsi su religija. Tautinis-religinis tapatumas – tai asmens religingumo rodiklis pažintiniame, emociniame ir elgesio lygmenyse.

4. Religinis ugdymas mokykloje aiškinamas kaip evangelizacijos dalis. *Liaudiškasis pamaldumas* – evangelizacijos išdava, rezultatas, pasekmė ir procesas.

5. Katalikų liaudiškojo pamaldumo praktikos yra katalikiškojo religingumo ugdymo ankstyvojoje jaunystėje efektyvinimo veiksnys.

6. Pateiktas pedagoginio eksperimento modelis pagrindžia tyrimo hipotezę: mokinių katalikiškasis religingumo ugdymas tampa efektyvesnis į tikybos ir muzikos dalykų pamokas gimnazijoje integravus programą „Katalikų liaudiškasis pamaldumas“ bei suaktyvinus jų muzikinę raišką (giedojimą).

Literatūra

1. Advilionienė Ž. Religinis tapatumas ir religingumas posovietinėje Lietuvoje. Sociologinis žvilgsnis. *Filosofija. Sociologija*, 2005, Nr. 4.
2. Aramavičiūtė V. *Auklėjimas ir dvasinė asmenybės branda*. Vilnius: Gimtasis žodis, 2005.
3. *Bendrasis katechezės vadovas*. Kaunas: Lietuvos katechetikos centras, 1998.
4. Jovaiša L. *Apie tikėjimo ugdymą*. Vilnius. Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2009.
5. Jovaiša L. *Hodegetika*. Vilnius: Agora, 2003.
6. Kuzmickas B. *Tautos tapatumo sąmonė. Lietuvių sąvimonės bruožai*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2009.
7. Liaudiškojo pamaldumo ir liturgijos vadovas. Dievo kulto ir sakramentų kongregacija. *Bažnyčios žinios*, 2003, Nr. 11.
8. Maceina A. *Religijos filosofija*. Vilnius: Spindulys, 1990.
9. Maceina A. *Tautinis auklėjimas*. Kaunas: Šviesa, 1991.
10. Martišauskienė E. *Šviesos pedagogikos kontūrai: dvasingumo ugdymo pagrindai*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2008.
11. Motuzas A. *Katalikų liaudies pamaldumo praktikos Lietuvoje*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla, 2005.
12. *Naujajasis teologijos žodynas*. Kaunas, 2003.
13. Paškus A. *Asmenybės ir religija*. Chicago, 1990.
14. Paulius VI. *Evangelium nuntiandi*. Kaunas, 1999.
15. De Rosa G. (S. J.) Cristianesimo e religione popolare. *Pieta popolare e nuova evangelizzazione*. Roma: Vivere in, 1988.
16. Rossiter G. Priežastys gyventi. Religinis ugdymas ir jaunų žmonių dvasingumo ir tapatybės ieškojimai. Iš: *Religinis ugdymas kaip praktinė teologija*. Apybraižos profesoriaus Hermano Lombartso garbei. Kaunas: Marijonų talkininkų centras, 2005.
17. Stumbra S. Muzika katalikiškose liaudies pamaldumo formose Lietuvoje. *Krikščionybės ir kultūros paralelės. Tiltai. Priedas*, 36, 2007.
18. Tijūnelienė O. *Katalikiškoji Lietuvos edukologija: integralumo linkmė (1918–1940)*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2003.
19. Trimakas K. A. *Asmenybės raida gyvenime*. Kaunas: Marijonų talkininkų centro leidykla, 2002.
20. <http://www.radiovaticana.org/lit/articolo.asp?c=477006> [žiūrėta 2011 m balandžio 8 d.].

Summary

Saulius Stumbra

FOLK PIETY AS A COMPONENT OF NATIONAL-RELIGIOUS IDENTITY IN THE PROCESS OF EDUCATION OF RELIGIOUSITY

Folk piety takes a significant place in the process of catholic development. National-religious identity expresses itself through folk piety. Therefore, it is the important heritage of Lithuanian not only national, cultural, ethnological, ethno-musical, but educological heritage also.

The object of investigation: *folk piety* as a component of national-religious identity in the process of education of religiosity of students of gymnasium.

This article discusses some theoretical issues and aspects of national-religious identity educating catholic religiosity in the gymnasium.

The national-religious identity is defined as emotional, psychological, social, cultural identification of a subject with religion. National-religious identity is an indicator of personal religiosity on the cognitive, emotional and behavioural levels. Catholic folk piety is a reflection of national identity

as well as national-religious identity through which expresses lithuanian national catholic tradition.

Religious education is explained as a part of evangelizing. Evangelizing means "inging the Good News into all the strata of humanity, and through its influence transforming humanity from within and making it new" [14, p. 18]. Folk piety is as a consequence, result and process of evangelizing.

The pedagogical experiment was organised in order to confirm the hypothesis that education of catholic religiosity of students of gymnasium become more effective due to integration of faith and music lessons as module „catholic folk piety“ and through its musical expression (singing). The experimental program was developed and applied for this purpose.

The object of catholic folk piety is Jesus Christ as a formative reality: his passion, resurrection, piety to Blessed Virgin Mary and othe Saints, intercession of the dead, religious moral norms. Relying on these topics the content of teaching/learning and themes of lessons are formulated.

In order to notice changes of investigated student's national-religious identities special educological methods were applied: PEDAGOGICAL observation, questionnaire of students, and their essay "Catholic folk piety is a part of my national-religious identity".

Keywords: national-religious identity, folk piety, practices of catholic folk piety, religiosity education.

*Klaipėdos universitetas
Iteikta 2012 m. gegužės mėn.*

Copyright of Pedagogy Studies / Pedagogika is the property of Vilnius Pedagogical University and its content may not be copied or emailed to multiple sites or posted to a listserv without the copyright holder's express written permission. However, users may print, download, or email articles for individual use.